

บทที่ 3

การจัดองค์กรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการพัฒนาชนบท และเป็นเป้าหมายในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานของรัฐบาล

ประวัติความเป็นมาและการจัดตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ครั้งอดีตควบคู่กับการจัดตั้งสภาตำบล ซึ่งในระยะต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลถูกยุบเลิกไป จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งขึ้นใหม่อีกครั้งในกฎหมายฉบับที่เรียกว่า พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ในปัจจุบัน กล่าวคือ ในขณะที่มีการดำเนินการจัดตั้งสภาตำบลครั้งแรก ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 อยู่ ณ รัฐบาลในสมัยนั้นได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 ขึ้น โดยประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อ 17 มกราคม 2500 กำหนดให้ตำบลขนาดใหญ่จัดการปกครองแบบ "องค์การบริหารส่วนตำบล" เป็นองค์กรนิติบุคคลและได้จัดตั้งขึ้น จำนวน 59 แห่งทั่วประเทศ (สวัสดิ์ ศรีสุวรรณดี, 2537:4)

องค์การบริหารส่วนตำบลตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 74 ตอนที่ 10/2500)

หลักการและเหตุผลในการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เพื่อให้บางตำบลซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ พอที่จะดำเนินกิจการส่วนตำบลที่ชุมชนในตำบลนั้นต้องการได้เองด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลนั้นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ตามรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นโดยสมบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลกฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล มีสภาตำบลและคณะกรรมการตำบลดำเนินกิจการ ส่วนตำบลที่แยกออกเป็นส่วนต่างหากจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค องค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การบริหารระบบเทศบาลต่อไป ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ตำบลที่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลพ้นจากองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิต่าง ๆ ให้โอนเป็นของเทศบาลที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่

การดำเนินการองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในความดูแล และรับผิดชอบของคณะกรรมการตำบล ซึ่งประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการโดยแต่งตั้งกล่าวคือ กำหนดท้องที่จะเป็นประธานสำหรับกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน สำหรับกรรมการโดยแต่งตั้ง นายอำเภอท้องที่จะแต่งตั้งจากครูใหญ่โรงเรียนในตำบลนั้น หรือแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการโดยแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกิน 5 คน การบริหารกิจการของตำบลอยู่ในรูปคณะกรรมการต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกัน การประชุมของคณะกรรมการดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กำหนดท้องที่ซึ่งเป็นประธานกรรมการไม่อยู่ที่ประชุม ให้คณะกรรมการตำบลเลือกตั้งกันเองเป็นประธานกรรมการเฉพาะในการประชุมคราวนั้น สำหรับมติข้อวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการตำบลคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งเสียง ในการลงคะแนนถ้าจำนวนเสียงเท่ากัน ประธานในที่ประชุมจะออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด ปกติแล้วการประชุมคณะกรรมการตำบลย่อมเป็นการเปิดเผย แต่ถ้าคณะกรรมการตำบลรวมกันไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการที่มาประชุมขอร้องให้ทำการประชุมลับ ประธานในที่ประชุมจะต้องดำเนินการตามนั้น

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีพนักงานตำบล ซึ่งปฏิบัติงานส่วนตำบลและได้รับเงินเดือน โดยมีอัตราเงินเดือนและตำแหน่งในงบประมาณของตำบล พนักงานตำบลนี้รวมถึงข้าราชการส่วนจังหวัด หรือข้าราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรวมตลอดถึงข้าราชการพลเรือนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีคำสั่งให้ไปปฏิบัติกิจการส่วนตำบลด้วย อย่างไรก็ตาม พนักงานส่วนตำบลอยู่ภายใต้บังคับของพระราชกฤษฎีกาซึ่งจะกำหนดวิธีการบรรจุ การเลื่อนชั้น การเลื่อนอันดับ การโอน การเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง การกำหนดอัตราเงินเดือน การสอบสวน การรักษาวินัย และการออกจากตำแหน่งของพนักงานตำบล

ในการปฏิบัติหน้าที่ กฎหมายให้ถือว่าประธานคณะกรรมการตำบล กรรมการตำบล และพนักงานตำบลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แต่มิได้หมายความว่ากรรมการตำบลเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะมิได้เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่เฉพาะกำหนดผู้ใหญ่บ้านย่อมมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิด ตามที่มีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ส่วนคณะกรรมการตำบลมีอำนาจหน้าที่เป็นไปในรูปเตรียมการป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามนัยแห่งกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เช่นเดียวกัน แต่วิธีการดำเนินงานนั้น คณะกรรมการตำบลต้องทำแผนการเสนอที่ประชุมสภาตำบลพิจารณาเสียก่อน

นับแต่วันที่มีประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องระงับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการตำบล กล่าวคือ จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล

คณะกรรมการตำบลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีฐานะที่แตกต่างไปจากเดิม โดยจะเป็นผู้บริหารกิจการต่างๆ ภายในตำบล ตามมติสภาตำบลและรับผิดชอบร่วมกันต่อสภาตำบล ส่วนฐานะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลที่มีประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ยังคงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่อยู่ สำหรับในกิจการที่ทางราชการมิได้มอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ

2. ในฐานะเป็นกรรมการตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องบริหารกิจการต่างๆ ตามประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลของกระทรวงมหาดไทย ภายใต้การควบคุมของสภาตำบล

3. ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่ง ย่อมมีหน้าที่ที่จะชี้แจงแสดงความคิดเห็นตลอดจนออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาตำบลได้ด้วย แต่จะดำรงตำแหน่งประธานสภาตำบลหรือรองประธานสภาตำบลด้วยไม่ได้

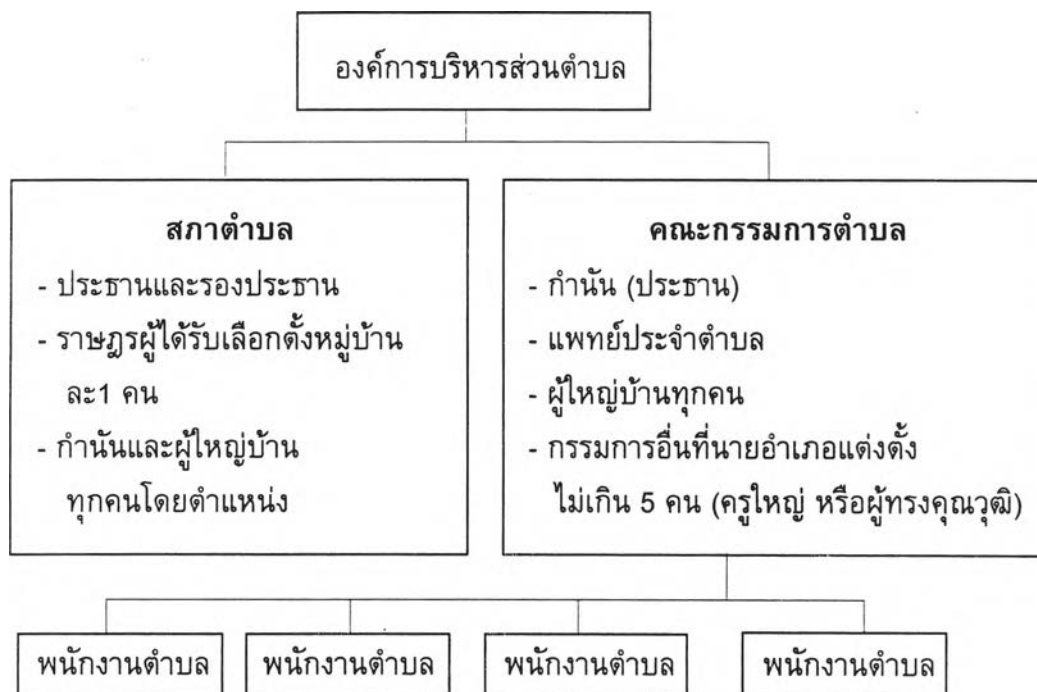
การออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการตำบล ในส่วนของคณะกรรมการโดยตำแหน่งย่อมพ้นจากการเป็นกรรมการตำบลเมื่อต้องออกจากตำแหน่งนั้นๆ ส่วนคณะกรรมการตำบลโดยการแต่งตั้งออกจากตำแหน่งโดยการตาย ลาออกโดยยื่นใบลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีที่แต่งตั้งจากตำแหน่งในเขตตำบลนั้น และนายอำเภอสั่งให้ออกเพราะเห็นว่าไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือนายอำเภอสั่งให้ออกโดย ได้สอบสวนแล้วเห็นว่าเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกี่ยวกับกิจการส่วนตำบลนั้น

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. การจัดให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ
3. การป้องกันและระงับสาธารณภัย
4. การส่งเสริมให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
5. การบำรุงและการส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. การส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมและสังคมสงเคราะห์

หน้าที่ดังกล่าวข้างต้นหากองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งใดยังไม่พร้อมที่จะรับปฏิบัติ ก็ต้องชี้แจงเหตุผล และรายละเอียดให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่พึงปฏิบัติได้ในทำนองเดียวกัน หากองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งใดประสงค์จะกระทำกิจการอย่างอื่น ๆ นอกเหนือไปจากกิจการทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้ว ต้องขออนุมัติไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยชี้แจงแสดงเหตุผลหลักฐาน ข้อเท็จจริงและสถิติต่างๆ ทั้งนี้ ควรได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบลเสียก่อน

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล
ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ภาษีบำรุงท้องที่ซึ่งได้รับแบ่งจากจังหวัดในอัตราร้อยละ 80
2. เงินเรียไรตามมตีสภาตำบล
3. เงินอุดหนุนจากส่วนกลางหรือจังหวัด
4. เงินที่มีผู้อุทิศให้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้ (บรรทัดสิงหนุต, 2509 : 78-80)

1) ในด้านหน้าที่ของสภาตำบล ที่ประสงค์ให้เป็นฝ่ายนิติบัญญัติควบคุมการบริหาร มีหน้าที่ในการตราข้อบัญญัติตำบล รวมทั้งอภิปรายพิจารณาข้อปรึกษาต่างๆ ของท้องถิ่น แม้ว่าสภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่จะตราข้อบัญญัติในกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้ แต่ก่อนที่จะออกเป็นข้อบัญญัติได้นั้น จะต้องนำร่างข้อบัญญัติตำบลที่เรียบร้อยแล้วเสนอให้นายอำเภอพิจารณา ถ้านายอำเภอเห็นชอบก็จะลงชื่อภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับร่างแล้วใช้บังคับได้ถ้านายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยก็จะส่งร่างข้อบัญญัติตำบลไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบก็จะส่งกลับมายังนายอำเภอลงชื่อใช้บังคับ ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ระงับไป จะ

เห็นได้ว่าแม้แต่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งขึ้นมา เพื่อให้มีอิสระในการบริหารราชการภายใน ตำบลก็หาได้มีอิสระโดยสมบูรณ์ไม่

2) ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมจากรัฐด้านการเงิน เมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายของ องค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ไม่เพียงพอในการดำเนินกิจการต่างๆ ดังนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ จากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินอุดหนุนนี้เองเป็นข้อผูกพันให้องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ในการขอรับเงินอุดหนุน ทำให้ขาดความเป็นอิสระในการวินิจฉัยสั่ง การไปโดยปริยายเท่ากับเป็นอุปสรรคต่อการปกครองตนเองในที่สุด

การจัดองค์กรในรูปขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวข้างต้น ปรากฏว่ามีความ ไม่พร้อมในด้านต่างๆ ทั้งรายได้และบุคลากร เนื่องจากท้องถิ่นไม่มีฐานะภาษี เก็บภาษีบำรุงท้อง ที่ได้น้อยอีกทั้งบุคลากรส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการบริหารงานจำกัด องค์การบริหารส่วน ตำบลจึงถูกยกเลิกไปโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515

นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยก็ไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับ ตำบล จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2535 เมื่อรัฐบาลภายใต้การนำของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายด้านการเมืองการปกครอง ที่จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความคล่องตัวและร่วมกันแก้ไขปัญหาของประชาชนใน ตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุวัฒน์ วงศ์อภัย, 2539)

กระทรวงมหาดไทย จึงได้มีคำสั่งที่ 802/2535 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2535 และคำสั่งที่ 816/2535 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2535 แต่งตั้ง “คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหาร การปกครองท้องถิ่น” เพื่อทำการศึกษาและพิจารณาปรับปรุงสภาตำบลตามประกาศคณะ ปฏิวัติ ฉบับที่ 326/2515 พบว่าสภาตำบลได้จัดตั้งมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ไม่มีฐานะเป็น นิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการ บริหารงาน สมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบล และการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ให้ สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการยกฐานะสภา ตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ซึ่งเป็นราชการบริหาร ส่วนท้องถิ่นได้

ดังนั้น เมื่อรัฐสภาได้มีมติผ่านร่างกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาพ้นกำหนดไป แล้ว 90 วัน ทำให้ในเวลาต่อมามีการยกเลิกสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326/ 2515 ทั้งหมดทั่วประเทศอีกครั้งหนึ่งแต่ให้บรรดาคณะกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ก่อนกฎหมาย ฉบับนี้ใช้บังคับคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระของประกาศคณะ

ปฏิวัติฉบับที่ 326/2515 และให้กระทรวงมหาดไทยยกฐานะสภาตำบลดังกล่าวขึ้นเป็น “สภาตำบล” ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

กรณีสภาตำบลใดที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี ก่อนวันที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ก่อนวันที่ 2 ธันวาคม 2537) เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท กระทรวงมหาดไทยจะทำการยกฐานะสภาตำบลนั้นขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้ใช้บังคับ ดังนั้น จึงทำให้มีการยกฐานะสภาตำบล 618 แห่ง ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. จึงเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นระดับต่ำสุดที่มีอยู่ในหน่วยการปกครองระดับตำบล

ในอนาคต ถ้าสภาตำบลใดมีรายได้เข้าเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็จะต้องยกฐานะสภาตำบลนั้นขึ้นเป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ซึ่งจะทำให้สภาตำบลมีจำนวนลดลงทุกปีจนกระทั่งหมดสิ้นไปคาดกันว่าในปี พ.ศ.2541-2542 สภาตำบลที่มีอยู่ทั่วประเทศจะได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด

เมื่อสภาตำบลใดได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ก็จะพ้นสภาพจากสภาตำบลนั้น ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็น อบต.เป็นต้นไป บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลให้ออนไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในอนาคต ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใด มีความพร้อมเข้าเกณฑ์การขอจัดตั้งเป็นเทศบาลได้ ก็ให้ตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะ องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นขึ้นเป็นเทศบาล เมื่อมีฐานะเป็นเทศบาลแล้วก็จะพ้นสภาพจากองค์การบริหารส่วนตำบล นับตั้งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาได้ยกฐานะสภาตำบลนั้นขึ้นเป็นเทศบาล บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ออนไปเป็นเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้น นอกจากนี้บรรดาข้อบังคับตำบลที่ได้ใช้บังคับ ในเรื่องใดอยู่ก่อนแล้วให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้มีการตราเทศบัญญัติในเรื่องนั้นขึ้นใหม่

อาณาเขต

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล รูปแบบปัจจุบันเกิดขึ้นจากการยกฐานะสภาตำบล ที่มีรายได้ตามเกณฑ์ของมาตรา 40 แห่ง พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ฉะนั้น อาณาเขตหรือพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่จัดตั้งขึ้น ก็คือ พื้นที่ของสภาตำบลเดิมที่มีอยู่ก่อนยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล นั่นเอง

กล่าวคือ มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่หน่วยการปกครองตำบลตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ถ้าตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขตหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นก็ให้หมายความรวมถึง เฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเช่นเดียวกับสภาตำบล แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น อาณาเขตของ อบต. ก็ยังคงอยู่ทับซ้อนกับพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งก็มีฐานะเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดรูปการบริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โครงสร้างของ อบต. จะประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล : สภา อบต.

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกประกอบด้วย

(ก) สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่

- 1) กำนัน
- 2) ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และ
- 3) แพทย์ประจำตำบล

(ข) สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง

คือ สมาชิกสภา อบต. ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบล

นั้น หมู่บ้านละ 2 คน

2. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล จะมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่งจำนวนไม่เกิน 7 คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

- 1) กำนัน
- 2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน
- 3) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกไม่เกิน 4 คน

คณะกรรมการบริหารจะเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร และเลือกกรรมการบริหารอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

การประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร อบต. เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดไว้

อนึ่ง ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 95 วรรคสุดท้ายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลา 4 ปี นับแต่วันที่ พ.ร.บ. นี้ใช้บังคับ มิให้นำความในมาตรา 58 วรรคสองมาใช้บังคับ กล่าวคือ ห้ามมิให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการบริหารเป็นประธานคณะกรรมการบริหาร แต่ให้กำหนดเป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง ดังนั้นในช่วงเวลา 4 ปีแรกของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. สมาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดจะเป็นผู้ทำหน้าที่ประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่ง

แผนภูมิโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
ตาม พ.ร.บ. สมาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

องค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (สภา อบต.)

1) ประธานและรองประธานสภา อบต.

พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ให้อำนาจนายอำเภอ แต่งตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง เป็นประธานสภาและรองประธานสภาอีกคนหนึ่ง ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่กระทำการกิจการแทนประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้หรือตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมาย

เมื่อประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่อยู่ในที่ประชุมให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาประชุมเลือกกันเองเป็นประธานในการประชุมคราวนั้น

2) การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (สภา อบต.)

2.1 สมัยประชุม

ในปีหนึ่งกฎหมายได้กำหนดให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัย หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะกำหนดแต่ต้องไม่เกินสี่สมัย วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ให้อำนาจนายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

อย่างไรก็ตาม ในการประชุมครั้งแรกหลังจากมีการเลือกตั้งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายใน 45 วัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุมได้

การลงมติของที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในกฎหมาย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งถือว่ามีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานในที่ประชุมจะเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

2.2 ประเภทของสมัยประชุม

(ก) การประชุมสมัยสามัญ

เป็นการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามปกติ ซึ่งในปีหนึ่งกำหนดให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัย หรือหลายสมัยก็ได้แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย การประชุมสมัยสามัญหนึ่งๆ กำหนดไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ ซึ่งถ้าสภา อบต. เต็มที่สี่สมัย ในปีหนึ่งก็จะมีการประชุมสามัญเพียง 60 วันเท่านั้น ซึ่งมีได้หมายความว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะทำการประชุมกันทุกวันในทุกสมัยประชุม

(ข) การประชุมสมัยวิสามัญ

เป็นการประชุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีพิเศษนอกเหนือจากสมัยประชุมสามัญ การประชุมสมัยวิสามัญจะกระทำต่อเมื่อมีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอขอให้เปิดประชุมวิสามัญ เพื่อให้ นายอำเภอพิจารณา ถ้านายอำเภอเห็นสมควรก็สามารถใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดเรียกประชุมวิสามัญได้

การประชุมสมัยวิสามัญสมัยหนึ่งมีกำหนดไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอเช่นเดียวกัน

3) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ในการดำเนินงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กฎหมายกำหนดให้สภา อบต. เลือกสมาชิกสภา อบต. คนหนึ่งเป็นเลขานุการสภา อบต. ซึ่งสภา อบต. จะเลือกจากบุคคลภายนอกแบบเดียวกับสภาตำบลมิได้

นอกจากนี้สมาชิกสภา อบต. ซึ่งได้รับเลือกเป็นเลขานุการสภา อบต. นั้นจะดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของ อบต. ในขณะเดียวกันมิได้

เลขานุการสภา อบต. มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ และการจัดการประชุมและงานอื่นใดตามที่สภา อบต. มอบหมาย

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล จะมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่งจำนวนไม่เกิน 7 คน ซึ่งนายอำเภอจะทำการแต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย กำนันสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประเภทที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน โดยคณะกรรมการบริหารจะเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธาน และอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการแต่ในช่วงเวลา 4 ปีแรกนับตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ใช้บังคับตามบทเฉพาะกาล มาตรา 95 วรรคท้าย กำหนดให้กำนันเป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง ฉะนั้น คณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่งที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรกทั่วประเทศ 618 แห่ง กำนันจะทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง จนกว่าจะครบวาระขององค์การบริหารส่วนตำบล ชุดแรก

1) ประธานกรรมการบริหาร

ประธานกรรมการบริหารเป็นบุคคลสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละแห่ง ซึ่งจะทำหน้าที่ด้านบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมถอย ในการปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการบริหารจะเป็นผู้แทนของ อบต. โดยกฎหมายถือว่าประธานและกรรมการบริหารทุกคนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ประธานกรรมการบริหาร ที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะอยู่ในตำแหน่งวาระ 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการบริหาร

ในกรณีที่ไม่มีการแต่งตั้งตำแหน่งประธานกรรมการบริหาร คือ มีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการบริหารแต่งตั้งกรรมการบริหารคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งใดแต่งตั้งให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด กฎหมายกำหนดให้ผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่กรรมการ หรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับประธานกรรมการบริหารในระหว่างรักษาราชการแทนด้วย

เมื่อตำแหน่งประธานกรรมการบริหารว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากครบวาระ กฎหมายกำหนดให้มีการเลือกประธานกรรมการบริหารแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ในกรณีที่ไม่อาจเลือกประธานกรรมการบริหารได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด กฎหมายให้อำนาจนายอำเภอแต่งตั้งกรรมการบริหารคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารชั่วคราว และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการบริหารไปจนกว่าจะมีการเลือกประธานกรรมการบริหารได้ ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นจะอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลือของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

2) การพ้นจากตำแหน่ง

ก. ประธานกรรมการบริหาร

ประธานกรรมการบริหาร นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว ประธานกรรมการบริหารยังต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับตั้งแต่วันลาออก

(2) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภา อบต. ตามมาตรา 12 ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามมาตรา 47

ข. กรรมการบริหาร

กรรมการบริหารจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) สภา อบต. ล้มอายุหรือมีการยุบสภา อบต.

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตาม

มาตรา 92

(3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับตั้งแต่วันที่ลาออก

(4) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภา อบต.ตามมาตรา 12 ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 47

(5) ดำรงตำแหน่งเลขานุการสภา อบต.

(6) สภา อบต. มีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

กรรมการบริหารซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (1) จะยังสามารถคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการบริหารซึ่งได้รับเลือกใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มติของสภา อบต. ตาม (6) ถ้าเกี่ยวกับ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กฎหมายกำหนดให้สภา อบต. ต้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่งกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่ง เพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องทำการเลือกกรรมการบริหารขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน จะไม่ดำเนินการเลือกกรรมการบริหารขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

กรณีผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้น จะอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

(1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ก. องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามมาตรา 66

ข. อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 มีดังนี้

(1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัด
 มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
  - (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  - (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
  - (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
  - (7) คัดค้าน คัดค้าน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
- ค. อำนาจหน้าที่ อบต. อาจทำได้ ตามมาตรา 68 มีดังนี้
- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
  - (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
  - (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
  - (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวน

สาธารณะ

- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

ขอบเขตในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจาก อบต. ที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีหน้าที่หลักในการพัฒนาตำบลทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกฎหมายได้กระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่าสภาตำบล โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ และอาจจะทำได้เหมือนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นเทศบาล ฉะนั้นในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบล ย่อมจะต้องมีอำนาจในการตราข้อบังคับหรือดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างมีอิสระ และคล่องตัวมากกว่าสภาตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังนี้

(ก) การออกข้อบังคับตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล อาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ของ อบต. ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ และกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่กฎหมายห้ามมิให้กำหนดโทษปรับเกิน 500 บาท

ร่างข้อบังคับตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภา อบต.

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายอำเภอเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลแล้ว กฎหมายกำหนดให้ประธานกรรมการบริหารลงชื่อ และประกาศใช้เป็นข้อบังคับได้ต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับตำบลใด กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอต้องส่งร่างข้อบังคับตำบลนั้นคืนสภา อบต. ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบังคับดังกล่าว เพื่อให้สภา อบต. ทบทวนร่างข้อบังคับตำบลนั้นใหม่ แต่ถ้าเป็นร่างข้อบังคับตำบลที่กำหนดให้มีโทษปรับด้วย เมื่อนายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับนั้นจะถือว่าเป็นอันตกไป

กรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลตามที่นายอำเภอส่งคืนมายังสภา อบต. แล้วมีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับตำบลเดิม ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก อบต. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ กฎหมายให้อำนาจประธานกรรมการบริหารลงชื่อ และประกาศใช้เป็นข้อบังคับตำบลได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภออีก แต่ถ้าสภา อบต. ไม่ยืนยันภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับตำบลคืนจากนายอำเภอ ถือว่าร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป

(ข) การขอทราบข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ

ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย อบต. มีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบลได้ เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

(ค) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับกระทรวง ทบวง กรม

แม้้องค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นราชการส่วนท้องถิ่นและมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมก็ตาม แต่กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจหน้าที่ในอันที่จะดำเนินการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบลได้เช่นเดิม เพียงแต่ต้องแจ้งให้ อบต. ทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หาก อบต. มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นของ อบต. ไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

(ง) การทำกิจการร่วมกับหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตำบลในเขตที่ อบต.รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใด เพื่อทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำ และเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของตน

การแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 72 กำหนดให้ อบต. มีพนักงานส่วนตำบลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ส่วนต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล อบต.อาจขอให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการของ อบต. เป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ กฎหมายให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยที่จะต้องทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

สำหรับพนักงานของ อบต.ซึ่งเป็นพนักงานประจำนั้น การบรรจุ แต่งตั้งการบำเหน็จความดีความชอบ การลงโทษ รวมตลอดทั้งการสอบคัดเลือก สอบแข่งขัน หรือคัดเลือก จะเป็นไปตามระเบียบพนักงานส่วนตำบลที่ตราขึ้นเป็น “พระราชกฤษฎีกา”

เงินค่าตอบแทน

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารและเลขานุการคณะกรรมการบริหาร จะได้รับเงินตอบแทนประจำตำแหน่งตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

ตารางที่ 3.1

แสดงบัญชีอัตราค่าตอบแทนสำหรับประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภา อบต.

เลขานุการสภา อบต. กรรมการบริหารและเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

การจัดชั้น รายได้ของ องค์การบริหาร ส่วนตำบลไม่ รวมเงินอุดหนุน	อัตราค่าตอบแทน						
	สภาองค์การบริหารส่วนตำบล				คณะกรรมการบริหาร		
	ประธาน สภา อบต. เดือนละ (บาท)	รองประธาน สภา อบต. เดือนละ (บาท)	สมาชิก สภา อบต. เดือนละ (บาท)	เลขานุการ สภา อบต. เดือนละ (บาท)	ประธาน กรรมการ บริหาร อบต. เดือนละ (บาท)	กรรมการ บริหาร เดือนละ (บาท)	เลขานุการ คณะกรรมการ บริหาร อบต. เดือนละ (บาท)
เกินกว่า 3,000,000 บาทขึ้นไป	3,000	2,500	2,000	2,500	3,000	2,000	2,500
เกิน 2,000,000- 3,000,000 บาท	2,500	2,000	1,500	2,000	2,500	1,500	2,000
เกิน 1,000,000- 2,000,000 บาท	2,000	1,500	1,000	1,500	2,000	1,000	1,500
ตั้งแต่ 1,000,000 บาทลงมา	1,500	1,000	500	1,000	1,500	500	1,000

ที่มา : ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินค่าตอบแทน พ.ศ.2538

ตารางที่ 3.2

แสดงบัญชีอัตราค่าตอบแทนประเภทค่าเบี้ยประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบล

อัตราค่าเบี้ยประชุม	
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่ง ครั้งละ/คน(บาท)	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการเลือกตั้ง ครั้งละ/คน (บาท)
100	200

ที่มา : ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลกรรมการบริหาร และเลขานุการคณะกรรมการบริหาร พ.ศ.2538 ข้อ 9

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ก. รายได้ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

(1) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ที่จับเก็บได้ในตำบล

(2) ภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อนที่จับเก็บได้ในจังหวัดใด กฎหมายกำหนดไว้ว่า ต้องจัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(3) ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบังคับเรียกเก็บเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภท ดังนี้

1) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการนั้นตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านขายสุราตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

3) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

(4) เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำตาล เงินอากรประทานบัตร ใบอนุญาต และอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และค่าธรรมเนียม

จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินที่เก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใด กฎหมายกำหนดให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

(5) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ทั้งนี้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด เมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องจัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(6) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลใด กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องแบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(7) กฎหมายกำหนดให้อบต.มีอำนาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราร้อยละศูนย์ ให้ อบต.เก็บในอัตราร้อยละศูนย์

2) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่น ให้ อบต.เก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บเพิ่มขึ้นตามข้อ (7) ให้ถือเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร

อนึ่ง อบต.อาจจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพื่อ อบต.ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว กระทรวง ทบวง กรม นั้นจะต้องนำส่งมอบให้แก่ อบต.ทั้งหมด

ข. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่อาจได้รับ มีดังนี้

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้
- (5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (7) เงินอุดหนุนของรัฐบาล
- (8) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วน

ตำบล

(9) เงินกู้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ เมื่อได้รับอนุมัติจากสภา อบต.ทั้งนี้ การกู้เงินจะต้องเป็นไปตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายกำหนดให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสีย ภาษี โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ
- (8) ค่าสาธารณูปโภค
- (9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- (10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวง มหาดไทยกำหนดไว้

(11) เงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภา อบต. เลขานุการ สภา อบต. กรรมการบริหาร และเลขานุการคณะกรรมการบริหาร โดยจะต้องเป็นไปตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย

การจัดทำงบประมาณและการตรวจสอบ

(ก) การจัดทำงบประมาณ

ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่นั้น อบต.จะต้องมีรายได้และรายจ่ายเป็นของตนเอง ในแต่ละปีการรับ-จ่ายเงินของ อบต.ต้องเป็นไปตามงบประมาณ การจัดทำงบประมาณของ อบต.นั้นต้องทำเป็น "ข้อบังคับ" กล่าวคือ ทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของ อบต. โดยให้คณะกรรมการบริหารของ อบต.เป็นผู้จัดทำและนำเสนอต่อสภา อบต. ตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวง มหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างปีงบประมาณใด รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณไม่พอใช้จ่าย ประจำปีนั้น หรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ ก็สามารถจัดทำเป็นข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมได้

ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และ/หรือร่างงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม จะต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภา อบต. เมื่อสภา อบต.ได้รับร่างงบประมาณรายจ่าย หรือร่างงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมจากคณะกรรมการบริหารแล้ว สภา อบต.จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับนั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วถ้าสภา อบต.พิจารณาไม่แล้วเสร็จ กฎหมายให้ถือว่าสภา อบต.ให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการบริหารเสนอ และให้ดำเนินการเสนอต่อนายอำเภอเพื่อขออนุมัติตามมาตรา 87 วรรคสามต่อไป

เมื่อคณะกรรมการบริหารเสนอร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมต่อสภา อบต.แล้ว สภา อบต.จะต้องดำเนินการจัดประชุมพิจารณาร่างข้อบังคับงบประมาณตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

1) ในกรณีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้ว จะต้องนำเสนอ นายอำเภออนุมัติ ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติ นายอำเภอจะต้องส่งคืนให้สภา อบต.เพื่อพิจารณา ทบทวนร่างข้อบังคับนั้นใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับดังกล่าว

2) ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม กฎหมายกำหนดให้นายอำเภอจะต้องส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่สภา อบต.แจ้งมติยืนยัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ผู้ว่าราชการจังหวัดจะส่งร่างข้อบังคับดังกล่าว ไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ร่างข้อบังคับดังกล่าวนั้นจะเป็นอันตกไป

อนึ่ง หากข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทัน กฎหมายกำหนดให้ใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

(ข) การควบคุมการตรวจสอบ

(1) กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ออกระเบียบว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การโอน การจัดการทรัพย์สิน การซื้อ การจ้าง ค่าตอบแทน และค่าจ้าง

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่นๆ ของ อบต. เพื่อให้ อบต. ปฏิบัติด้วยก็ได้ ในการออกระเบียบว่าด้วยเรื่องต่างๆ ตามที่กล่าวข้างต้นนั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่าให้กระทรวงมหาดไทยคำนึงถึงความเป็นอิสระ ความคล่องตัว และความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วย

(2) กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา 37 มาใช้บังคับการตรวจสอบการคลัง การบัญชีหรือการเงินอื่นๆ ของ อบต. ด้วย โดยอนุโลมกล่าวคือ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดให้มีการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่นๆ ของ อบต. ตามระเบียบที่กำหนดไว้

การจัดชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ ฉะนั้นเพื่อให้การกำหนดอัตราค่าจ้างพนักงานส่วนตำบลเหมาะสมกับรายได้ และปริมาณงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) จึงได้ดำเนินการจัดแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ชั้น โดยนำเรื่องของรายได้ พื้นที่และประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

ตารางที่ 3.3

แสดงการจัดแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล
20 ล้านบาทขึ้นไป	1
12-20 ล้านบาท	2
6-12 ล้านบาท	3
3-6 ล้านบาท	4
ไม่เกิน 3 ล้านบาท	5

การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีข้าราชการของตนเอง เรียกว่า พนักงานส่วนตำบล โดยการบริหารงานบุคคล

ขององค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการภายใต้พระราชกฤษฎีกา พนักงานส่วนตำบล พ.ศ .2539 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2539 เป็นต้นมา ทั้งนี้ โดยมีคณะกรรมการ พนักงานเทศบาล (ก.ท.) เป็นองค์การรับผิดชอบโดยได้กำหนดตำแหน่งรวมทั้งคุณสมบัติของ พนักงานส่วนตำบลขึ้น จำนวน 21 ตำแหน่ง ดังนี้

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-7)
2. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-6)
3. หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5)
4. หัวหน้างานธุรการ (เจ้าพนักงานธุรการ 2-5)
5. เจ้าหน้าที่ธุรการระดับ 1-4
6. เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ระดับ 1-4
7. หัวหน้างานนิติการ (นิติกร 3-5)
8. หัวหน้าส่วนการคลัง (เจ้าหน้าที่บริหารการเงินและบัญชี 2-6)
9. หัวหน้างานงบประมาณ (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
10. หัวหน้างานจัดเก็บรายได้ (เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ 2-5)
11. เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ระดับ 1-4
12. หัวหน้างานการเงินและบัญชี (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
13. เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ระดับ 1-4
14. หัวหน้าส่วนโยธา (เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง 2-6)
15. หัวหน้างานโยธา (วิศวกรโยธา 3-6)
16. นายช่างโยธา ระดับ 2-5
17. ช่างโยธา ระดับ 1-4
18. หัวหน้าส่วนสาธารณสุข (นักบริหารงานสาธารณสุข 3-6)
19. หัวหน้างานสุขาภิบาล (นักวิชาการสุขาภิบาล 3-5)
20. หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ (พยาบาลวิชาชีพ 3-5)
21. เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ระดับ 2-4

ตารางที่ 3.4
แสดงกรอบอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบล

ชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	21
2	12
3	6
4	4
5	3

นอกจากพนักงานส่วนตำบลแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้างประจำเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้

การกำหนดตำแหน่งลูกจ้าง

สำหรับตำแหน่งลูกจ้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการจ้างได้นั้น กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือด่วนมากที่ มท 0318/ว 1703 ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2538 ให้นำบัญชีกำหนดตำแหน่งลูกจ้างของเทศบาล เมืองพัทยาและสุขาภิบาล มาใช้ตำแหน่งต่างๆ ได้แก่

1. คนงานทั่วไป
2. คนงานประจำถขยะ
3. คนงานประจำรถดูดสิ่งปฏิกูล
4. คนงานประจำโรงฆ่าสัตว์
5. คนงานประจำเรือยนต์
6. นักการ
7. ภารโรง
8. ยาม
9. คนสวน
10. พนักงานผลิตน้ำประปา
11. พนักงานขับเครื่องจักรขนาดกลาง
12. พนักงานขับรถยนต์
13. พนักงานขับเรือยนต์หรือนายท้ายเรือ
14. พนักงานขับเรือชุด (รถชุด)

15. พนักงานขับเครื่องจักรขนาดเบา
16. พนักงานขับเครื่องจักรขนาดหนัก
17. พนักงานจัดมาตรวัดน้ำ
18. พนักงานเทศกิจ
19. พนักงานดับเพลิง
20. พนักงานวิทยุ
21. ผู้ช่วยช่างทุกประเภท
22. ครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจ้างลูกจ้างในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ช่างโยธา เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่ธุรการ ได้โดยถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท 0318/ว 2428 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2538

กรอบอัตรากำลังลูกจ้าง

องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำได้ตามกำลังรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ของตนเอง ดังนี้

ตารางที่ 3.5

แสดงกรอบอัตรากำลังลูกจ้าง อบต.

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวนลูกจ้าง
1. ตั้งแต่ 3 แสนบาทลงมา	1-2 คน
2. เกิน 3 แสนบาทถึง 5 แสนบาท	1-4 คน
3. เกิน 5 แสนบาทถึง 1 ล้านบาท	2-8 คน
4. เกิน 1 ล้านบาทถึง 1.5 ล้านบาท	2-10 คน
5. เกิน 1.5 ล้านบาทถึง 2 ล้านบาท	5-14 คน
6. เกิน 2 ล้านบาทถึง 3 ล้านบาท	5-18 คน
7. เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป	5-28 คน

มาตรการในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการกำกับดูแลให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการดำเนินการที่นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่ถูกต้องก็จะมีมาตรการดำเนินการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

นายอำเภอมีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 9 หรือมิได้อยู่ในหมู่บ้านของตนเกินหกเดือน หรือขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกันสามครั้ง

ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลได้ เมื่อบุคคลผู้นั้นมีส่วนได้เสียในสัญญาเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือในกิจการที่กระทำแก่องค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ออกจากตำแหน่งกำนันถูกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารและเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล

หากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอ และหากการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผลจากการกระทำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลให้ผู้ว่าราชการจังหวัด สั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลโดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่ง เพราะบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

หากคณะกรรมการบริหาร กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือคณะกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอและหากการที่คณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งเป็นผลจากการกระทำของกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง หรือกรรมการบริหารที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด

สั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเป็นได้ว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแบ่งหน้าที่กันตามความรับผิดชอบเป็น 2 ฝ่าย คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ความรู้ความเข้าใจในบทบาท และหน้าที่ในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัด โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดส่วนที่อยู่นอกเขตพื้นที่ของเทศบาล สุขาภิบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นองค์กรที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในพื้นที่ 90% ของประเทศ โดยมีประชาชนในความรับผิดชอบเกือบ 40 ล้านคน ซึ่งอยู่ในชนบทและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาของรัฐบาล (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

การจัดรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและวิวัฒนาการมาตามลำดับ โดยจัดให้มีสภาจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ.2476 ตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 ฐานะของสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแนะนำแก่กรมการจังหวัด โดยมีได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างหากจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 ขึ้นโดยมีความประสงค์ที่จะแยกกฎหมายที่เกี่ยวกับสภาจังหวัดไว้โดยเฉพาะ แต่สภาจังหวัดยังทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของกรมการจังหวัด เช่นเดิม จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2495 ซึ่งกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบบริหารราชการในจังหวัดของ กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ทำให้อำนาจของกรมการจังหวัดเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้น โดยผล

แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทำให้สภาจังหวัดมีฐานะเป็นสภาที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย ต่อมาได้เกิดแนวความคิดที่จะปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการปกครองตนเองยิ่งขึ้นอันมีผลให้เกิด “องค์การบริหารส่วนจังหวัด” ขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกจากจังหวัด ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคและประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจแบ่งวิวัฒนาการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระหว่าง พ.ศ. 2476-2498

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2476ที่ได้มีการจัดตั้งสภาจังหวัดขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 ซึ่งนับเป็นจุดกำเนิดและรากฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจกล่าวโดยสรุปถึงฐานะ อำนาจหน้าที่ บทบาท ของสภาจังหวัดได้

ฐานะสภาจังหวัดในขณะนั้นก็ยังมิได้มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น และเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค ตามกฎหมายจึงเป็นเพียงองค์กรตัวแทนประชาชนรูปแบบหนึ่งที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่จังหวัด ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2476 กำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคโดยอำนาจการบริหารงานในจังหวัด อยู่ภายใต้การดำเนินงานของกรมการจังหวัด ซึ่งมีข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นประธาน สภาจังหวัดจึงมีบทบาทเป็นเพียงที่ปรึกษาเกี่ยวกับกิจการของจังหวัดแก่คณะกรรมการจังหวัด แต่กรมการจังหวัดไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามเสมอไป จนกระทั่งในปี พ.ศ.2495 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้ผู้ว่าราชการในจังหวัด สภาจังหวัดจึงเปลี่ยนบทบาทจากสภาที่ปรึกษาของกรมการจังหวัดมาเป็นสภาที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับอำนาจหน้าที่สภาจังหวัด มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ.2481 ได้กำหนดให้สภาจังหวัดมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบและรายงานเรื่องงบประมาณที่ทางจังหวัดตั้งขึ้น และสอบสวนการคลังทางจังหวัดตามระเบียบ ซึ่งจะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้
2. แบ่งสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลระหว่างบรรดาเทศบาลในจังหวัด
3. เสนอขอแนะนำและให้คำปรึกษาต่อคณะกรรมการจังหวัดในกิจการจังหวัดดังต่อไปนี้

ก. การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

- ข. การประถมศึกษาและอาชีวศึกษา
  - ค. การป้องกันโรค การบำบัดโรค การจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล
  - ง. การจัดให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ
  - จ. การกสิกรรมและการขนส่ง
  - ฉ. การเก็บภาษีอากรโดยตรง ซึ่งจะเป็นรายได้ส่วนจังหวัด
  - ช. การเปลี่ยนแปลงเขตหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเขตเทศบาล
4. ให้คำปรึกษาในกิจการที่กรมการจังหวัดร้องขอ

สำหรับพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ.2481 นี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม อีก 2 ครั้ง
ในปี พ.ศ.2485 และ พ.ศ.2487

ตั้งแต่ พ.ศ. 2498-ปัจจุบัน

การจัดตั้งและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 โดยมีเหตุผลว่าสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ.2481 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้สภาจังหวัดเป็นเพียงที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ขาดอำนาจหน้าที่และกำลังเงินที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นในจังหวัดนั้น จึงได้ปรับปรุงให้จังหวัดมีอำนาจจัดหารายได้ และดำเนินกิจการเองได้ ทั้งให้สภาจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นด้วย พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่ง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัดจนถึงปัจจุบันอีก 10 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2499 ให้ไว้ ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 122 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499 โดยยกเลิกความที่ว่าด้วยรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในมาตรา 40 ของร่างพระราชบัญญัติเดิม และให้ใช้ความใหม่แทนซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน

ครั้งที่ 2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ให้ไว้ ณ วันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2500 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 74 ตอนที่ 11 หน้า 307 ลงวันที่ 29 มกราคม 2500 โดยปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ ให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการปิดประชุมก่อนครบกำหนดสมัยประชุม การกำหนดตำแหน่งข้าราชการส่วนจังหวัด การจัดแบ่งการบริหารราชการของจังหวัด การให้สิทธิที่จะไม่ตอบคำสอบถามแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด

การให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการสั่งเพิกถอนมติซึ่งไม่ใช่ข้อบัญญัติจังหวัด การให้อำนาจเกี่ยวกับกิจการของจังหวัด การให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยในการวางระเบียบเกี่ยวกับการพาณิชย์ และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาจังหวัดประเภท 2 ซึ่งสมควรกำหนดเวลาสิ้นสุดไว้

ครั้งที่ 3 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2506 ให้ไว้ ณ วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2506 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 80 ตอนที่ 11 ฉบับพิเศษ หน้า 13 ลงวันที่ 29 มกราคม 2506 โดยยกเลิกความที่ว่าด้วยประเภทรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในมาตรา 41 ของพระราชบัญญัติเดิมและให้ใช้ความใหม่แทนซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน

ครั้งที่ 4 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2509 ให้ไว้ ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2509 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 83 ตอนที่ 74 ฉบับพิเศษ หน้า 22 ลงวันที่ 16 กันยายน 2509 โดยปรับปรุงแก้ไขความที่ว่าด้วยการบริหารบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในมาตรา 40

ครั้งที่ 5 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2510 ให้ไว้ ณ วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2510 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 84 ตอนที่ 102 หน้า 861 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2510 โดยมีเหตุผลของการแก้ไขเนื่องจากว่า จำนวนสมาชิกสภาจังหวัดมีจำนวนมากเกินไป ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติงานของสภาจังหวัด และวันประชุมสมัยสามัญและวิสามัญกำหนดระยะเวลาไว้เกินความจำเป็น

ครั้งที่ 6 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2511 ให้ไว้ ณ วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 46 หน้า 271 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 โดยปรับปรุง มาตรา 31 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติความในมาตรา 31 ทวิ และมาตรา 31 ทวี ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันอีกด้วย

ครั้งที่ 7 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2511 ให้ไว้ ณ วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2511 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 54 หน้า 377 ลงวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2511 เนื่องจากการยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติหลายฉบับ แต่มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2510 ยังมีความที่ให้นำบทบัญญัติแห่งประกาศของคณะปฏิวัตินี้มาใช้บังคับในการแต่งตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พระนครและสมาชิกสภาจังหวัดธนบุรีแทนตำแหน่งที่ว่างลง ดังนั้นจึงต้องยกเลิกมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสีย

ครั้งที่ 8 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 93 ประกาศ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 31 (ฉบับพิเศษ) หน้า 3 ลงวันที่ 1

มีนาคม พ.ศ. 2511 โดยเพิ่มบทบัญญัติให้สามารถโอนพนักงานเทศบาลสามัญมาเป็นข้าราชการส่วนจังหวัดได้

ครั้งที่ 9 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2521 ให้ไว้ ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 95 ตอนที่ 73 (ฉบับพิเศษ) หน้า 31 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการส่วนจังหวัดสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนในสถานศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่เหมาะสม เพราะมิได้ให้สิทธิข้าราชการดังกล่าวเท่าเทียมกับข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงแก้ไขโดยกำหนดให้แยกประเภทข้าราชการครูส่วนจังหวัดออกจากข้าราชการส่วนจังหวัดสามัญ และให้การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูส่วนจังหวัดกระทำได้โดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อวางหลักเกณฑ์ ให้ข้าราชการครูส่วนจังหวัดได้รับสิทธิเท่าเทียมกับข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน มาใช้บังคับแก่ข้าราชการส่วนจังหวัดวิสามัญด้วย

ครั้งที่ 10 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2523 ให้ไว้ ณ วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 158 (ฉบับพิเศษ) หน้า 81 ลงวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2523 เนื่องจากได้มีการโอนกิจการบริหารโรงเรียนประชาบาล ซึ่งรวมถึงข้าราชการครูส่วนจังหวัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการแก้ไขมาตรา 30 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 โดยยกเลิกบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการครูส่วนจังหวัดและใช้ความของมาตรา 30 ทวิ ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันนี้แทน

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยฝ่ายบริหารซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าและฝ่ายสภาจังหวัด ร่วมกันทำกิจการส่วนจังหวัดตามมติของสภาจังหวัด และตามกำหนดของกฎหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชารองจากผู้ว่าราชการจังหวัด และมีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด และบริหารกิจการส่วนจังหวัดในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้น

การจัดโครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายบริหารเป็น ดังนี้

1.1 สำนักงานเลขานุการจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีเลขานุการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ แบ่งโครงสร้างเป็น 2 หมวด คือ หมวดบริหารงานทั่วไปกับหมวดแผนงบประมาณ

1.2 ส่วนการคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีหัวหน้าส่วนการคลังเป็นผู้รับผิดชอบ แบ่งโครงสร้างเป็น 3 หมวด คือ หมวดการเงิน หมวดการบัญชีกับหมวดตรวจสอบและพัฒนารายได้

1.3 ส่วนโยธา มีหน้าที่เกี่ยวกับงานช่าง และโครงการสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีหัวหน้าส่วนโยธาเป็นผู้รับผิดชอบ แบ่งโครงสร้างเป็น 3 หมวด คือ หมวดสำรวจและออกแบบ หมวดก่อสร้าง และซ่อมบำรุงกับหมวดเครื่องจักรกล

1.4 ส่วนอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประจำอยู่ตามอำเภอ/กิ่งอำเภอต่างๆ โดยมีหัวหน้าส่วนอำเภอ/กิ่งอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ แบ่งโครงสร้างเป็น 3 หมวด คือ หมวดการคลัง หมวดพัฒนาและโยธา กับหมวดบริหารงานทั่วไป

2. สภาจังหวัด ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น พิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละอำเภอ ปัจจุบันมีสมาชิกสภาจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 2,148 โดยอยู่ในวาระคราวละ 5 ปี สำหรับจำนวนสมาชิกสภาจังหวัดของแต่ละจังหวัดและแต่ละอำเภอจะไม่เท่ากัน ทั้งนี้ถือเกณฑ์จำนวนประชากรในเขตพื้นที่นั้นๆ เป็นหลักโดยในระดับจังหวัดถือเกณฑ์ ดังนี้

- จำนวนประชากรไม่เกิน 200,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 18 คน
- จำนวนประชากร 200,001-500,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 24 คน
- จำนวนประชากร 500,001-1,000,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 30 คน
- จำนวนประชากรเกิน 1,000,000 คน มีสมาชิกสภาจังหวัดได้ 36 คน

การจัดโครงสร้างของสภาจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัดจะเลือกประธานสภาจังหวัด และรองประธานสภาจังหวัด ตำแหน่งละ 1 คน โดยมีผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเป็นเลขานุการสภาจังหวัด นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสภาจังหวัดปฏิบัติงานตามที่สภาจังหวัดมอบหมาย เช่น คณะกรรมการการคลัง คณะกรรมการการตรวจรายงานการประชุม คณะกรรมการการศึกษา เป็นต้น

จากการพิจารณาโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีข้อสังเกตที่ควรพิจารณาดังนี้

1. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด ได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค มาทำหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารของ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกตำแหน่งหนึ่ง ในส่วนของผู้บริหารระดับรองลงมาปรากฏว่าพระราชบัญญัติยังได้กำหนดให้นายอำเภอ ซึ่งเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาคเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตอำเภอนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้แล้ว กระทรวงมหาดไทยยังมีหนังสือสั่งการให้ปลัดจังหวัดทำหน้าที่ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และให้ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เลขานุการสภาจังหวัดเป็นการชั่วคราวด้วย (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0309/7905 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2507) ในขณะที่ในส่วนอำเภอก็ได้กำหนดให้ปลัดอำเภอดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดในส่วนอำเภอนั้นๆ อีกตำแหน่งด้วย

2. ในส่วนของสภาจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัดจะมีได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเฉพาะในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น แต่ปรากฏว่าแม้ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล และสุขาภิบาลในแต่ละอำเภอก็มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดด้วย ทั้งนี้ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ.2482 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ได้บัญญัติในเขตการปกครองของอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด และใช้จำนวนราษฎรทั้งอำเภอเป็นเกณฑ์ ในการคำนวณสมาชิกสภาจังหวัดของแต่ละอำเภออีกด้วย

แผนภูมิ
แสดงโครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตามหลักการของการจัดการปกครองท้องถิ่นนั้น เหตุผลประการหนึ่งก็เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาล และยังเป็นการปฏิบัติงานที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในฐานะที่เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการด้านบริการและพัฒนาในพื้นที่ของตน ที่เรียกว่า “กิจการส่วนจังหวัด” และยังมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นๆ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกด้วย สำหรับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 มาตรา 31 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการส่วนจังหวัดภายในเขตจังหวัด ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ดังต่อไปนี้

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
2. การศึกษา การทำนุบำรุงศาสนาและการส่งเสริมวัฒนธรรม
3. การสาธารณสุข
4. การป้องกันโรค การบำบัดโรค และการจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล
5. การจัดให้มีการบำรุงทางน้ำและทางบก
6. การจัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
7. การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ
8. การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
9. การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
10. การจัดให้มีโรงฆ่าสัตว์
11. การจัดให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
12. การจัดให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
13. การจัดให้มีสุสานและฌาปนสถาน
14. การจัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมราษฎร
15. การบำรุงและการส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
16. การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น
17. การจัดการคุ้มครองดูแล และหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินส่วนจังหวัด
18. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
19. การพาณิชย์
20. กิจการอื่นๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎรและท้องถิ่น หรือกิจการอื่นซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นกิจการส่วนจังหวัด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นได้กำหนดและมอบให้ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ด้วย

อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จะเป็นผู้บริหารกิจการส่วนจังหวัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควบคู่ไปกับสภาจังหวัด ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงต้องบริหารราชการส่วนจังหวัดตามมติของสภาจังหวัด เมื่อมตินั้นไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดยังเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัดอีกด้วย

บทบาทหน้าที่ ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่บริหารกิจการส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการส่วนจังหวัด ร่วมกับสภาจังหวัดโดยมีหน้าที่นำมติของสภาจังหวัดไปปฏิบัติ และดูแลดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติจังหวัด

2. ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีอำนาจบรรจุแต่งตั้ง ลงโทษ ตลอดจนการให้บำเหน็จความชอบ

3. เสนอร่างข้อบัญญัติจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเสนอร่างข้อบัญญัติ ซึ่งถือเป็นกฎหมายท้องถิ่น และเป็นผู้เสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อสภาจังหวัด นอกจากนี้ ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจเรียกประชุมสภาจังหวัดได้ทันที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติจังหวัดชั่วคราวได้โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการสามัญประจำสภาจังหวัด

4. หน้าที่ในการตอบกระทู้ถามหรือข้อสอบถามของสมาชิกสภาจังหวัด ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นกระทู้ถามหรือข้อสอบถามนั้นยังไม่สมควรที่จะตอบ ด้วยเหตุผลตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีสิทธิที่จะไม่ตอบก็ได้

อนึ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดนอกจากจะมีบทบาทหน้าที่ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ยังมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ฐานะข้าราชการ ของราชการส่วนภูมิภาคที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐบาล ในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกฐานะหนึ่ง

อำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัด

อำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัดเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 และตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภาจังหวัด สำหรับหน้าที่ของสภาจังหวัดที่เรียกว่า "วงานสภาจังหวัด" ทั้งนี้ อาจพิจารณาแยกได้ ดังนี้ (ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ สร 0601/1317 ลงวันที่ 30 เมษายน 2525 เรื่องการตีความพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498)

1. อำนาจหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ อำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัดในเรื่องนี้ ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างข้อบัญญัติจังหวัด และการอนุมัติข้อบัญญัติชั่วคราว เพื่อใช้ข้อบังคับแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีพื้นที่อยู่นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น

2. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร ได้แก่ อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารให้ดำเนินการส่วนจังหวัดเป็นตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้มี 2 ลักษณะ คือ

2.1 การตั้งกระทู้ถามสมาชิกสภาจังหวัดมีสิทธิตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการจังหวัดในข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของราชการบริหารส่วนจังหวัดได้ แต่จะตั้งกระทู้ถามเกี่ยวกับงานในอำนาจหน้าที่ ของราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลางไม่ได้ การตั้งกระทู้ถามอาจจะเป็นกระทู้ถามด่วนหรือกระทู้ถามธรรมดาก็ได้ โดยให้ประธานสภาจังหวัดส่งกระทู้ถามไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเตรียมตอบในที่ประชุมสภาจังหวัด

2.2 การสอบถามข้อเท็จจริง นอกจากกระทู้ถามในสภาแล้วสมาชิกสภาจังหวัดยังมีสิทธิที่จะสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานในอำนาจหน้าที่ ของราชการบริหารส่วนภูมิภาคอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของจังหวัดหรือเกี่ยวกับนโยบายราชการบริหารส่วนกลาง

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัดที่สำคัญในแต่ละปี ได้แก่ การพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ทั้งนี้ เป็นอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งอำนาจนิติบัญญัติ เนื่องจากงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องตราเป็นข้อบัญญัติจังหวัด และเป็นทั้งอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารด้วยเนื่องจากสภา จังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาโครงการต่างๆ ของฝ่ายบริหารและเมื่อสภาจังหวัดอนุมัติข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว ฝ่ายบริหารจึงจะดำเนินการได้ นอกจากนี้ในการปฏิบัติงานของสภาจังหวัด ยังได้กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการของสภาจังหวัด เพื่อกระทำการกิจการใดๆ แทนสภาจังหวัด

แล้วรายงานสภาจังหวัดทราบ คณะกรรมการสภาจังหวัดดังกล่าวจะมีหลายชุดและแต่ละชุดจะทำหน้าที่ต่างๆ ภายในวงงานสภา และยังสามารถปฏิบัติหน้าที่นอกสมัยประชุมได้อีกด้วย

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีแนวทางการบริหารงานเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ทำนุบำรุง และพัฒนาประชาชน และพื้นที่ในความรับผิดชอบให้เกิดความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดคือ การบริหารงานตามข้อบัญญัติ จังหวัดนั่นเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งจัดทำทั้งระยะ 1 ปี และ 5 ปี โดยรวบรวมความต้องการจากส่วนต่างๆ มาประกอบกับรายได้และขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะบ่งชี้ถึงทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดทำขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2533 โดยมีองค์การเพื่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 ส่วน คือ คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งจะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาส่วนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 5 ปี และแผนประจำปี ทั้งนี้ จะคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง และปัญหาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติแผนพัฒนาระยะ 5 ปี และปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้อนุมัติแผนพัฒนาประจำปี

2. ขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติจังหวัดเป็นสิ่งแสดงถึงกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบัญญัติจังหวัดเรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีรายได้และที่มาของรายได้อย่างไร รวมทั้งยังแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้นำเงินรายได้นั้นไปใช้ในโครงการใด ในสถานที่ใดอีกด้วย

การจัดทำข้อบัญญัติจังหวัดเรื่องงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2529 โดยจะเริ่มจากการที่ส่วนอำเภอ/กิ่งอำเภอ และส่วนงานอำนาจการต่างๆ รวบรวมความต้องการภายใต้เงินรายได้ นโยบาย และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่งให้จังหวัดพิจารณาภายในวันที่ 30 เมษายนของทุกปี จังหวัดโดยเลขานุการจังหวัดจะรวบรวม

รวมแผนโครงการใช้จ่ายเงินของส่วนต่างๆ เสนอปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อตรวจสอบวิเคราะห์และแก้ไขให้เหมาะสม แล้วจัดทำเป็นร่างข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้ที่ประชุมสภาจังหวัดพิจารณาภายในวันที่ 15 สิงหาคมของทุกปี เมื่องบประมาณอนุมัติแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงจะนำโครงการและงบประมาณที่ปรากฏในข้อบัญญัติจังหวัดไปดำเนินการได้

ในข้อบัญญัติจังหวัดเรื่องงบประมาณรายจ่ายนี้ นอกจากจะประกอบด้วยโครงการและงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ยังประกอบด้วยโครงการและงบประมาณของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) อีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายว่าด้วยการนั้น

3. ชั้นจัดหารายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้อบัญญัติจังหวัดเรื่องงบประมาณนั้นจะนำไปปฏิบัติได้ต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอจะดำเนินการโครงการนั้นๆ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีรายได้ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเก็บเองได้แก่รายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน และที่ดิน ภาษีป้ายและค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมรายได้จากทรัพย์สินสาธารณะูปโภคและการพาณิชย์ รายได้เบ็ดเตล็ดและรายได้จากค่าปรับด้วย โดยส่วนอำเภอ/กิ่งอำเภอต่างๆ จัดเก็บแล้วนำส่งไว้ที่ส่วนการคลัง

3.2 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีรถยนต์ของท้องถิ่นและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน และค่าปรับความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ซึ่งรายได้ประเภทนี้ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก และกรมตำรวจเป็นผู้จัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอีกต่อหนึ่ง

3.3 รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุน ได้แก่ เงินอุดหนุนโครงการทางหลวงท้องถิ่น เงินอุดหนุนโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็ก และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

4. ชั้นตอนปฏิบัติตามข้อบัญญัติจังหวัด การดำเนินการตามข้อบัญญัติจังหวัดนี้อาจจะดำเนินการเองโดยหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรืออาจจะดำเนินการโดยหน่วยงานอื่น ซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ได้ การดำเนินการใดๆ นั้นจะต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

4.1 จะต้องดำเนินการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ กฎหมายดังกล่าวนี้หมายถึง พระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2489 และอาจปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายนั้นๆ กำหนดให้เป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้

4.2 จะต้องมีงบประมาณที่ตั้งไว้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ โดยเฉพาะ

4.3 จะต้องดำเนินโครงการนั้นๆ ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจทำกิจการนอกเขตได้ เมื่อการนั้นจำเป็นต้องทำและเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่ดำเนินการภายในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยต้องได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาล สภาจังหวัด หรือสภาตำบลที่เกี่ยวข้องนั้น และต้องขอรับอนุมัติให้ดำเนินกิจการนอกเขตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

4.4 จะต้องได้รับอนุมัติจากสภาจังหวัดเสียก่อน กล่าวคือ โครงการนั้นๆ จะต้องระบุไว้ในข้อบัญญัติจังหวัดซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาจังหวัดแล้ว

5. ชั้นควบคุมการดำเนินการตามข้อบัญญัติจังหวัด ในส่วนของฝ่ายบริหารจะมีการรายงานความคืบหน้าการดำเนินโครงการต่างๆ เป็นระยะ ในส่วนของฝ่ายสภาจังหวัด จะมีการตั้งคณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญประจำสภา เพื่อตรวจสอบและควบคุมการดำเนินการดังกล่าว และหากมีข้อสงสัยใดๆ สมาชิกสภาจังหวัด ก็อาจตั้งกระทู้ถามผู้ว่าราชการจังหวัดได้

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย ใช้ทั้งหลักการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization) ขณะเดียวกันก็มีการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) ให้แก่ราชการบริหารส่วนภูมิภาคในการบริหารราชการในฐานะผู้แทนของส่วนกลาง และมีการกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้ได้กำหนดให้การใช้อำนาจในการบริหารของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมีอำนาจมากน้อยลดหลั่นกัน โดยถือว่าอำนาจสูงสุดเป็นของรัฐบาล และสภาพของท้องถิ่นจะมีฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองที่เกิดขึ้นโดยมีการจัดตั้ง และกำหนดขอบเขตอำนาจโดยรัฐบาล ดังนั้นความสัมพันธ์ของรัฐบาลต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นไปในทางควบคุม และกำกับดูแลเป็นเรื่องหลัก ซึ่งเมื่อกกล่าวถึงหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการปกครองท้องถิ่นแล้ว จะหมายความถึงกระทรวงมหาดไทยภายใต้การบริหารของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อกกล่าวถึงคำว่า “รัฐบาล” ในกรณีของความสัมพันธ์ต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว จะรวมความถึงผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะข้าราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐบาลในจังหวัดนั้นๆ ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด แยกได้ดังนี้

1. รัฐบาลกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.1 การออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยในส่วนที่เป็นพระราชบัญญัตินั้น เป็นการดำเนินโดยรัฐบาลและรัฐสภา

ส่วนกฎหมายรองลงมาเป็นการดำเนินการของกระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 เช่น ข้อบังคับการประชุมสภาจังหวัด ระเบียบว่าด้วยการคลังรวมถึงวิธีการงบประมาณ การรักษาทรัพย์สินส่วนจังหวัด การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินส่วนจังหวัด การพาณิชย์ส่วนจังหวัด การจัดหาพัสดุและการจ้างเหมา นอกจากนี้ ยังอาศัยอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้อีกด้วย

1.2 การบริหารงานบุคคลข้าราชการส่วนจังหวัด ข้าราชการส่วนจังหวัดจะมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน โดยมีการนาระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับ เป็นระเบียบบริหารงานบุคคลของข้าราชการส่วนจังหวัดโดยอนุโลม โดยมีองค์การที่มีอำนาจบริหารงานบุคคล เรียกว่า “ คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (ก.จ.) ” ซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน อธิบดีกรมการปกครอง ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 5 คน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

ก. อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ สำหรับคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

ข. อำนาจออกกฎ ก.จ. ข้อบังคับ หรือระเบียบในกรณีที่กฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดให้ออกกฎ ก.พ. ข้อบังคับ หรือระเบียบ

ค. อำนาจในการตั้งคณะอนุกรรมการวิสามัญ เรียกว่า คณะอนุกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัดวิสามัญ (อ.ก.จ. วิสามัญ) เพื่อทำการใดๆ แทน

ง. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 กำหนดว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.จ.

นอกจากคณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัดแล้ว ในแต่ละจังหวัดยังมีคณะอนุกรรมการสามัญประจำจังหวัดเรียกโดยย่อว่า “อ.ก.จ.จังหวัด” ซึ่งประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการจังหวัด และหัวหน้าส่วนต่างๆ เป็นอนุกรรมการโดยมีหน้าที่ช่วย ก.จ. ปฏิบัติการในจังหวัดนั้นตามที่ ก.จ. มอบหมาย และมีฐานะอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ สำหรับคณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือนกระทรวง (อ.ก.พ.กระทรวง) คณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือนกรม (อ.ก.พ.กรม) และคณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือนจังหวัด (อ.ก.พ. จังหวัด)

ในการบริหารงานบุคคลข้าราชการส่วนจังหวัดนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ สำหรับนายกรัฐมนตรี และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้

ราชการพลเรือนกำหนดไว้สำหรับรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัด

1.3 การยุบสภาจังหวัด สภาจังหวัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร แต่หากรัฐบาลเห็นว่าสภาจังหวัดปฏิบัติงานที่ไม่ตรงกับความประสงค์แล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็อาจใช้อำนาจออกคำสั่งยุบสภาจังหวัดได้ แต่ในคำสั่งดังกล่าวจะต้องแสดงเหตุผลของการยุบสภาด้วย และจะต้องกำหนดให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดขึ้นใหม่ ภายใน 90 วัน

อาจกล่าวได้ว่าการยุบสภาจังหวัด เป็นมาตรการในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้มข้นที่สุด เนื่องจากเป็นคำสั่งที่ให้ผู้ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนต้องออกจากตำแหน่งทั้งหมดในคราวเดียวกัน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติมีการออกคำสั่งยุบสภาจังหวัดน้อยครั้งและในรอบ 20 ปีนี้ไม่มีการยุบสภาจังหวัดเลย

1.4 การอนุมัติการทำกิจการนอกเขต โดยปกติองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีหน้าที่จัดทำกิจการส่วนจังหวัด เฉพาะภายในเขตพื้นที่ของตนเองเท่านั้น คือพื้นที่ของจังหวัดส่วนที่อยู่นอกเขตเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและสุขาภิบาล (และเมืองพัทยากรณีจังหวัดชลบุรี) แต่หากองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความจำเป็นต้องจัดทำกิจการนอกเขตพื้นที่ของตน จะต้องขออนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน

กรณีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำกิจการนอกเขตนี้ เพิ่งจะเกิดขึ้นจากการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 ในฉบับที่ 7 เมื่อปี พ.ศ.2511 นี้เองโดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำกิจการนอกเขตได้เมื่อ

(1) การนั้นจำเป็นต้องทำ และเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของตน

(2) ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาล สภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและ

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

1.5 การอนุมัติให้กู้เงินถึงแม้้องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และมีอำนาจที่จะกระทำการต่างๆ ได้ในนามของตน แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจของรัฐบาล จึงต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและการกำกับดูแลของรัฐบาล การกำหนดให้การกู้เงินจากกระทรวง ทบวงกรม นิติบุคคล หรือองค์กรต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

1.6 การให้เงินอุดหนุน ในแต่ละปีรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดปีละมีใช้น้อย ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้นำไปใช้ในการพัฒนาเขตชนบทของตน ในปัจจุบันเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่ให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมี

3 ประเภท คือ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนโครงการทางหลวงท้องถิ่น และเงินอุดหนุนโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็ก

1.7 การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ราชการบริหารส่วนกลางคือ กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการปกครอง นอกจากจะทำหน้าที่เชิงกำกับดูแลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีหน้าที่ในการสนับสนุนด้านบุคลากร และการฝึกอบรมแก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งการเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ และตอบข้อหารือจากองค์กรบริหารส่วนจังหวัดอีกด้วย

2. ผู้ว่าราชการจังหวัดกับองค์กรบริหารส่วนจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งส่วนกลางส่งลงไปปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนภูมิภาคแต่ละจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัด (มาตรา 57 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534) โดยมีความสัมพันธ์กับองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ดังนี้

2.1 การเป็นผู้บริหารขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีบทบาททั้งในฐานะผู้บริหารท้องถิ่น และยังเป็นผู้กำกับดูแลท้องถิ่นอีกด้วย

2.2 การสั่งให้สมาชิกสภาจังหวัดออกจากตำแหน่ง อำนาจในการสั่งให้สมาชิกสภาจังหวัดออกจากตำแหน่งนี้ จะมีผลเฉพาะบุคคล ต่อจากการใช้อำนาจยุบสภาจังหวัดของรัฐมนตรีนว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะมีผลต่อทั้งองค์กร ทั้งนี้ตามมาตรา 12 (4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ได้กำหนดว่าสมาชิกภาพแห่งสภาจังหวัดย่อมสิ้นสุดลง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออก โดยปรากฏว่าต่อมาเป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดพุทธศักราช 2482 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2538 ดังนี้คือ

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และ

(3) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดที่สมัครเป็นเวลาติดต่อกัน จนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับจังหวัดนั้น ในปีที่สมัครหรือในปีก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด จะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ด้วย คือ

- 1) ดิตยาเสพติดให้โทษ
- 2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นคดี
- 3) เป็นโรคเรื้อน วัณโรคระยะอันตราย หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง
- 4) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- 5) เคยเป็นข้าราชการซึ่งถูกไล่ออก หรือปลดออกเพราะทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือเคยเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกไล่ออก ปลดออก หรือเลิกจ้างเพราะทุจริตต่อหน้าที่ยังไม่ครบเจ็ดปีนับแต่วันที่ถูกไล่ออก ปลดออก หรือเลิกจ้าง แล้วแต่กรณีจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- 6) เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สारวตกรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบล
- 7) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 17 (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (2) หุนหวกและเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ (3) เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช (5) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษาของศาล
- 8) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งนั้น

ลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดพุทธศักราช 2482 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2498 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 อีกดังนี้ คือ นอกจากข้าราชการการเมืองแล้ว ห้ามมิให้ข้าราชการอยู่ในจังหวัดใด พนักงานเทศบาลของเทศบาลในจังหวัดใด พนักงานสุขาภิบาลซึ่งประจำในจังหวัดใด และลูกจ้างหรือคณงานของรัฐบาลซึ่งมีเงินเดือนและประจำในจังหวัดใดสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาจังหวัดในจังหวัดนั้น ซึ่งถ้าหากผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดไม่ต้องห้ามตามมาตรา 21 นี้ เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดแล้วจะต้องลาออกจากตำแหน่งในส่วนราชการนั้น และ

ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญได้ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ ถ้าหากเป็นข้าราชการทหารก็อาจได้รับเบี้ยหวัดแทนบำนาญตามระเบียบของทางทหารได้

การใช้อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในการสั่งให้สมาชิกสภาจังหวัดต้องออกจากตำแหน่งในข้อนี้ นั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องสั่งให้มีการสอบสวนเสียก่อน จึงจะสั่งให้สมาชิกจังหวัดผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

2.3 การอนุมัติข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติจังหวัดเป็นกฎหมายท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราขึ้นตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติไว้ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราข้อบัญญัติจังหวัดขึ้น

เมื่อสภาจังหวัดได้ร่างข้อบัญญัติจังหวัดแล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ส่งร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ถ้ารัฐมนตรีเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติจังหวัดนั้น ก็ให้ส่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลงชื่อใช้บังคับ แต่ถ้าวรัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ร่างข้อบัญญัตินั้นระงับไป

การใช้อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในการขออนุมัติข้อบัญญัติจังหวัด เป็นการใช้อำนาจกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งจะตรวจสอบการออกกฎหมายของท้องถิ่นเสียก่อน จึงจะอนุมัติให้ประกาศใช้บังคับในท้องถิ่นได้

2.4 การเพิกถอนมติของสภาจังหวัด ในกฎหมายท้องถิ่นทั่วไปจะมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐสั่งระงับยับยั้งหรือยกเลิกการกระทำของฝ่ายบริหารไว้ด้วย แต่เนื่องจากในองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นคนของรัฐทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเสียเอง จึงมิได้มีบทบัญญัติดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามได้มีบทบัญญัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อำนาจเพิกถอนมติของสภาจังหวัดได้ หากเห็นว่ามตินั้นมีลักษณะเป็นการเมืองแห่งรัฐ หรือฝ่าฝืนกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับทางราชการหรือนอกเหนือกิจการส่วนจังหวัด แต่มติของสภาจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเพิกถอนได้นั้น จะต้องมิใช่เป็นข้อบัญญัติจังหวัด และจะต้องเพิกถอนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สภาจังหวัดมีมติโดยหากไม่เพิกถอนภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องปฏิบัติตามมตินั้น